

8.10.2020

Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen hankeryhmän kokous

Aika: to 8.10.2020 klo 9.00-11.50

Paikka: Skype-kokous

Osallistujat: Tanja Lahti, hankepäällikkö, VM puheenjohtaja
Olli-Pekka Rissanen, johtava asiantuntija, VM varapuheenjohtaja

Jäsenet:

Lotta Engdahl, erityisasiantuntija, LVM
Pekka Alhojärvi, erityisasiantuntija, MMM
Sami Niinimäki, ylitarkastaja, OKM (poissa)
Tuula Helander, erityisasiantuntija, STM (poissa)
Tiina Salminen, johtava asiantuntija, TEM (poistui klo 11.38)
Jani Heikkinen, neuvotteleva virkamies, VM (myös sihteeristön jäsen, poissa)
Anssi Hänninen, erityisasiantuntija, YM
Tarja Riihisaari, toimialan johtaja, Ilmatieteen laitos (poissa)
varajäsen Roope Tervo, pääarkkitehti, Ilmatieteen laitos
Antti Kosonen, innovaatiojohtaja, Maanmittauslaitos
Kaisu Harju, ryhmäpäällikkö, Suomen ympäristökeskus
Hannele Orjala, tietopalvelujohtaja, Tilastokeskus
varajäsen Outi Ahti-Miettinen, laatupäällikkö, Tilastokeskus
Jussi Mäkitervo, erityisasiantuntija, Liikenne- ja viestintävirasto
Pasi Rautio, projektipäällikkö, Helsingin kaupunki (poistui klo 11.30)
Markku Rimpelä, strategiajohtaja, Hämeenlinnan kaupunki (poissa)
varajäsen Ismo Hannula, erityissuunnittelija, Hämeenlinnan kaupunki
Katariina Valtonen, kehittämisspäällikkö, Kouvolan kaupunki
Sirpa Pajula, laatu- ja kehityspäällikkö, Kuopion kaupunki (poissa)
Pekka Kantola, tietohallintojohtaja, Kuusamon kaupunki
Elisa Kettunen, kehittämisspäällikkö, Kuntaliitto (poistui klo 11.35)
Mikko Hoikka, toimialajohtaja, Medialiitto
Tarmo Toikkanen, toiminnanjohtaja Open Knowledge Finland
Jussi Mäkinen, lakiasiainpäällikkö, Teknologiateollisuus (poissa)

Pysyvät asiantuntijat (sihteeristö):

Miina Arajärvi, erityisasiantuntija, VM
Mika Honkanen, kehityspäällikkö, Digi- ja väestötietovirasto
Heidi Innanen, hankekoordinaattori, VM

Kutsutut asiantuntijat:

Olivia Assefa, viestinnän korkeakouluharjoittelija, VM (asiakohta 4)
Tommi Oikarinen, tietohallintoneuvos, VM (asiakohta 5)
Suvi Remes, neuvotteleva virkamies, VM (asiakohta 5)

1. Kokouksen avaus ja esityslistan hyväksyminen

Päätös: Todettiin kokous avatuksi klo 9.01, hyväksyttiin esityslista ja todettiin läsnäolijat.

2. Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Käytiin läpi 27.8.2020 pidetyn hankeryhmän kokouksen pöytäkirjan (liite 1) keskeisin sisältö.

Päätös: Hyväksyttiin edellisen kokouksen pöytäkirja.

3. Syksyn 2020 toimintasuunnitelma ja työpaketikohtainen eteneminen

Esityslistan liitteenä oli jaettu syksyn 2020 toimintasuunnitelma, jonka keskeinen sisältö käytiin läpi työpaketeittain. Aikatauluteknisistä syistä aloitettiin työpaketista 2.

Työpaketti 2: Tiedon saatavuus

Työpaketista on laadittu tarkentavaa työsuunnitelmaa, joka sisältää tavoitteet, resurssit, tuotokset ja yhteydet muihin hankkeen työpaketteihin. Työsuunnitelma on katsottavissa hankeryhmän Tiimeri-työtilassa Muut aineistot > TP 2. Työpaketin sisältö on jaettu kolmeen osakokonaisuuteen:

- Toimintamalli hyötypotentialisten tietojen tunnistamiseen ja jakamiseen
- Tiedon laajemman käytön esteiden tunnistaminen
- Tiedon käytön laajentamisen kokeilut

Hankeryhmäläisistä muodostettu alaryhmä, johon ilmoittautui seitsemän henkilöä. Alaryhmän ensimmäinen kokous pidettiin 30.9. ja keskustelu oli antoisaa. Seuraava alaryhmän kokous on 27.10. Työpaketin tavoitteiden toteuttamiseksi tullaan hankkimaan myös ulkopuolista asiantuntija-apua.

Työpaketti 2:een liittyvä ensimmäinen sidosryhmätilaisuus pidetään 9.12. Tavoitteena on järjestää tilaisuus yhdessä TP 4:n ja Digi- ja väestötietoviraston kanssa, teemana on Yhteentoimivuusalueen ja Avoindata.fi:hin liittyvät kehittämistarpeet TIHA-hankkeen näkökulmasta. Avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoon liittyen on tehty kaksi vaikutustenarviointiraporttia, toinen KPMG:n ja toinen avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa valmistelevan asiantuntijatyöryhmän toimesta. Nämä ovat luettavissa Tiimerissä kohdassa Muut aineistot.

Käytiin osakokonaisuuksien sisältöä vielä tarkemmin läpi. Todettiin, että arvokkaat tietoaineistot ovat etusijalla, niiden kanssa on kiirehdittävä ja kehitettävää toimintamallia tullaan hiomaan niiden mukaisesti. Tiedon käytön esteisiin liittyviä selvityksiä on tehty useita jo aiemminkin ja tarkoitus on niiden pohjalta perehtyä tarkemmin esteiden juurisyihin ja pohtia mahdollisia ratkaisuja. Tarkempaan tarkasteluun voitaisiin ottaa esimerkiksi maksulliset aineistot, eli kuinka paljon valtionhallinnossa on maksuperusteisia aineistoja, millaisia perusteita niille on ja ovatko perustelut edelleen kestäviä. Tiedon käytön laajentamisen kokeiluista on käyty alustavaa keskustelua TEM:n Alueiden tilannekuvaan liittyen (tutkialueita.fi). Caseen liittyy monenlaisia hankaluuksia esim. tiedon formaattia ja maksuja koskien. Tiedot joita havitellaan, voisivat olla laajemminkin kiinnostavia. Toinen mahdollinen case voisi olla PRH:n yritystiedot, jotka tulevat olemaan arvokas tietoaineisto. Näiden lisäksi alaryhmässä on keskusteltu myös tietosuojasta, joka on tärkeää huomioida. SM on osoittanut kiinnostusta olla mukana työssä nimenomaan tiedon turvallisuuden näkökulmasta.

Käytiin keskustelua työpaketista 2. Maksullisen aineiston kartoittaminen sai kannatusta. Nähtiin myös tarpeellisena kuulla Ilmatieteen laitoksen ja Maanmittauslaitoksen kokemuksia tietojen avaamisesta. Näitä on tarkoitus kuulla tarkemmin alaryhmän seuraavassa kokouksessa. Tuotiin esiin organisaation sisäisen kulttuurin muutoksen tärkeys. Ensiarvoisen tärkeää olisi keskustella myös hyödyistä datan avaajaorganisaatiolle (mm. datan laadun parantaminen avoimuuden ja lisääntyneen käytön myötä, sisäinen tehostuminen). Datan heikkolaatuisuutta käytetään usein tekosyynä sille, ettei tietoa voida avata.

Arvokkaat tietoaineistot varmistunevat vasta vuodenvaihteessa, samoin niiden tunnistusmenetelmä. Näistä tiedotetaan hankeryhmälle heti, kun saadaan lisätietoa.

Työpaketti 3: Tiedon laatukehikko

Tilastokeskuksen luotsaaman osahankkeen aloitustilaisuus oli 25.9. Tilaisuuden tallenne on katsottavissa [verkossa](#). VM:n puolelta on asetettu ohjausryhmä osahankkeelle ja se kokoontuu ensimmäisen kerran marraskuun lopussa. Syksyn aikana tehdään mm. benchmarkkausta ja tämän vuoden loppuun mennessä valmistuvat alustavat laatumäärittelyt. Seuraavassa hankeryhmän kokouksessa hankepäällikkö Essi Kaukonen kertoo tarkemmin tilanteesta.

Työpaketti 4: Tiedon tekninen ja semanttinen yhteentoimivuus

API-linjausten valmistelun käynnistystilaisuus pidettiin 21.9. ja palaute oli erittäin hyvää. Nimensä mukaisesti tilaisuus toimi starttina linjausten valmistelulle. Viime viikkoina on valmisteltu ulkopuolisen asiantuntija-avun hankkimista linjausten laadintaan ja tulevien tilaisuuksien fasilitointiin. Työ konsulttiyrityksen kanssa pyritään saamaan alkuun lokakuun lopulla.

API-linjausten valmistelutilaisuus pidetään työpajan muodossa 30.11., ennakkokutsu tilaisuudesta on jo lähetetty. Tilaisuuden tavoitteena on jäsentää linjaustarpeita sekä hahmottaa aihioita linjausten tunnistamiseksi ja tavoitetilan hahmottamiseksi. Verkossa toteutettava tilaisuus on kaikille avoin. Alustavat API-linjaukset valmistuvat vuoden loppuun mennessä. Ensi vuonna keskitytään toimeenpanoon ja tehdään kokeiluja yhteistyössä TP 2:n kanssa.

Tiedon semanttisen yhteentoimivuuden osalta järjestetään 9.12. työpajatilaisuus, jossa kerrotaan palveluista ja miten ne tukevat avaamista, yhteentoimivuutta ja tiedon hyödyntämistä. Tilaisuuden päätavoitteena on kartoittaa kehittämistarpeita Yhteentoimivuusalustaan ja Avoindata.fi:hin liittyen TiHA-hankkeen näkökulmasta. Työpajan kohderyhmänä ovat erityisesti viranomaiset, joita avoimen datan direktiivin mukaiset arvokkaat tietoaineistot tulevat koskettamaan. Muut osuudet ovat kaikille avoimia. Tilaisuuden suunnittelussa hyödynnetään hankeryhmän työpakettikohtaisia alaryhmiä. Tilaisuudesta tullaan viestimään sidosryhmille myöhemmin.

Työpaketti 4:n alaryhmään on ilmoittautunut viisi hankeryhmäläistä ja se kokoontuu ensimmäisen kerran 12.10. Työpaketista 4 on tehty työsuunnitelma ja se on katsottavissa Tiimerissä Muut aineistot > TP 4.

Käytiin keskustelua, jossa tuotiin esiin mm. standardien tärkeys (erityisesti rajapinnat ja tietomallin määrittelevät standardit). Tylisäännöt eivät saa olla ristiriidassa standardien kanssa. Kysyttiin, miten tuttu Yhteentoimivuusalusta on hankeryhmäläisille. Osalle alusta on hyvin tuttu esim. YTI-hankkeen kautta, osalle vieraampi. Kuntaliitto painotti panostaneensa siihen, että kuntapuoli lähtisi hyödyntämään Yhteentoimivuusalustaa. Haastetta on tuonut kuitenkin se, että esim. sanastoihin liittyen ministeriöissä ei ole ollut kyvykkyyttä lähteä viemään asiaa eteenpäin. Paljon on vielä töitä tehtävänä, että alustan hyöty saadaan irti. Esimerkkejä voidaan käydä tarkemmin läpi alaryhmässä.

Työpaketti 1: Strategiset tavoitteet

Strategisia tavoitteita on tarkoitus ryhtyä valmistelemaan 19.10. järjestettävässä työpajatilaisuudessa, johon on kutsuttu keskeisimpiä sidosryhmiä. Tilaisuuteen ei mennä valmiilla suunnitelmilla, vaan sinne tuodaan erilaisia näkökantoja siitä, millaisia strategisia valintoja tulisi tehdä. Deloitte on valittu konsultiksi työpaketti 1:een.

Käytiin keskustelua. Tuotiin esiin systeemisen muutoksen kehitys (esim. Turun kaupungin pormestari malli) ja kysyttiin mitä tämä tarkoittaa tiedon näkökulmasta. Asiakastarpeen kautta johdetaan palveluita, mikä vaikuttaa myös siihen, miten tietoa hyödynnetään. Jollakin tavalla pitäisi pystyä ottamaan tähänkin kantaa TP1:n työssä, muuten ei katsota riittävästi eteenpäin.

Työpaketti 1:n alaryhmän kokous on siirretty pidettäväksi 13.10.

Korostettiin, että kaikkiin työpakettikohtaisiin alaryhmiin voi edelleen tulla mukaan. Kokouskutsut saa lähettämällä sähköpostia osoitteeseen tiha@vm.fi.

Käytiin lyhyesti läpi hankkeen budjetti.

Päätös: Merkittiin tiedoksi syksyn 2020 toimintasuunnitelma ja työpakettien eteneminen. Merkittiin tiedoksi hankkeen budjetin tilanne.

Tauko klo 10.30-10.45

4. Hankkeen viestinnän toimenpiteet

Viestinnän toimenpiteitä on suunniteltu mahdollisimman osallistaviksi. Hankkeen podcastin nimi on Tiedon äärellä – tietopolitiikasta tekoihin. Podcast liittyy hankkeen työpaketteihin ja tietopolitiikan toimenpiteisiin. Teemat vaihtelevat jaksokohtaisesti ja podcast tuotetaan kausittain keväisin ja syksyisin. Syksyn 2020 kausi liittyy työpaketti 1:een, ensimmäinen jakso julkaistaan 4.11. Podcastia voi kuunnella yleisimpien suoratoistopalveluiden kautta (Spotify, iTunes) sekä podcastin oman tulevan verkkosivun kautta.

Kaksisuuntaisella vuorovaikutuksella pyritään luomaan dialogia hankkeen ja sidosryhmien välille. On päädytty hyödyntämään Trelloa vuorovaikutusalustana, johon luodaan omat osiot työpaketeille. Trellossa myös tiedotetaan tilaisuuksista ja muista ajankohtaisista asioista, lisäksi siellä on mahdollista kysyä kysymyksiä ja kommentoida. Trellon lisäksi hankkeen toimenpiteistä kerrotaan kahden kuukauden välein toteutettavilla tietoisuuksilla, joita on mahdollista katsoa Skypessä tai Youtube livessä. Tietoisuuksista ei tehdä tallenteita, koska kysymyksiin vastataan myös Trellossa. Kaksisuuntaisen vuorovaikutuksen keinot ovat käytössä koko hankkeen ajan.

Tulevista tapahtumista tullaan viestimään monikanavaisesti, jolloin varmistetaan mahdollisimman laaja sidosryhmien saavutettavuus.

Käytiin keskustelua hankkeen viestinnästä. Kysyttiin, näkyykö jossain hankkeen kaikki tulevat tilaisuudet. Todettiin, että Tiimerissä on lista, joka päivitetään kokouksen aikana ajan tasalle. Hankkeen tilaisuuksista saa välittää tietoa eteenpäin. Kysyttiin myös mikä on podcastin kohderyhmä. Syksyn osalta tietopolitiikka on keskiössä ja kohderyhmää on hankala määrittää. Käsikirjoitettaessa kohderyhmä kirkastuu sisällön kautta.

Päätös: Merkittiin tiedoksi hankkeen viestinnän toimenpiteet.

5. Tiedonhallintakartta ja sen käyttöönotto

Vuoden 2020 alussa voimaan tulleen tiedonhallintalain (Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)) mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä on julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen yhteentoimivuuden yleinen ohjaus. Tässä tarkoituksessa valtiovarainministeriön tulee mm. huolehtia julkisen hallinnon tiedonhallintakartan ylläpidosta.

Tommi Oikarinen VM:stä kertoi, että tiedonhallintakartta on kuvaus siitä, miten tiedonhallinta julkisessa hallinnossa on järjestetty. Käytiin läpi tiedonhallintakartan tavoitteet, mitä kaikkea ensimmäisessä vaiheessa on mukana (kehittyy tulevien tarpeiden kautta). Tiedonhallintakartalta löytyvät yhteiset tietovarannot, tietojen luovutus tietovarannoista, tehtävät ja toimijat. Esiteltiin lyhyesti kehikko yhteentoimivuutta edistävästä linjauksista, jonka tarkoituksena on ollut nimenomaan koota linjauksia yhteen, ei niinkään analysoida niitä.

Ministeriöt vastaavat tietojen ajantasaisuudesta, mutta yhteisten tietovarantojen läpikäyminen edellyttää yhteistyötä alaisen hallinnon virastojen kanssa. Tietojen ajantasaisuuden ylläpitoa tukee osaltaan myös toiminnan kehittämisen arkkitehtuuriyhteistyöryhmä, joka asetettiin syyskuussa 2020 ([linkki tiedotteeseen](#)).

Käytiin keskustelua. Kysyttiin, millaisia toiminnallisia vaatimuksia kartan ylläpitovälineelle on. Todettiin, että tämä riippuu pitkälti tietosisällöstä, pääpaino on joka tapauksessa lainsäädännössä. Välineelle ei ole niinkään vaatimuksia, tärkeämpää on sopia ministeriöiden kanssa käytännöt. Ylläpito kohdistuu rajattuun joukkoon, mutta tiedon hyödyntäminen kohdistuu hyvin laajaan joukkoon.

Kysyttiin, onko tiedonhallintakartta itsessään avointa dataa. Kartta on täysin avoin tietoaaineisto ja kaikkien hyödynnettävissä. Jatkossa arvioidaan tilannetta edelleen.

Tiedonhallintakartta tulee valmistuttuaan olemaan hyödyllinen työkalu myös Tiedon hyödyntämisen ja avaamisen hankkeen toimenpiteissä.

Päätös: Merkitään tiedoksi tiedonhallintakartan esittely.

6. Muut asiat

- Avoimen datan direktiivi: Hallituksen esitysluonnos lähetetään lausuntokierrokselle 12.10. Kuulemistilaisuus järjestetään 28.10. verkkototeutuksena.

Päätös: Merkitään tiedoksi.

7. Seuraavat kokoukset

- Seuraava kokous pidetään to 26.11. klo 9-12.
- Kevään 2021 kokousajankohdiksi esitettiin seuraavia:
 - ke 27.1.2021 klo 9-12
 - to 18.3.2021 klo 9-12
 - to 27.5.2021 klo 9-12

Päätös: Vahvistettiin tuleva kokousaikataulu. Kokouskutsut tullaan lähettämään erikseen.

8. Kokouksen päättäminen

Kokous päätettiin klo 11.50.